

565

בשבילי הפרשה

ישיבת מיר ירושלים

גיליון שבועי לתלמידי, בוגרי וידידי ישיבת מיר

פרשת נצבים וילך תשפ"ג

זמני כניסת השבת

Baltimore, MD - 7:08	Manchester, UK - 7:27
Brooklyn, NY - 6:58	Monsey, NY - 6:59
Chicago, IL - 6:52	Montreal, Quebec - 7:01
Houston, Texas - 7:17	Passaic, NJ - 6:59
Johannesburg, S. Africa - 5:39	Toronto, Ontario - 7:22
Lakewood/Deal, NJ - 6:59	Yerushalayim - 6:19
London, UK - 7:16	Zurich, Switzerland - 7:34
Los Angeles, CA - 6:51	

בשבילי הלכה

ע"י הרב הגאון מאיר צבי שפיצר שליט"א

הערות בעניני הלכה. הלכה למעשה יש לשאול לרב

במוצאי שבת מתחילים סליחות

ע' רא"ש בחודש אלול שנהגו לתקוע בוקר וערב. (ואנו נוהגים רק בבוקר). וע"ש ברא"ש תוקעים להתעוררות, ושוב הביא בשם רי"ץ גיאות אמר לי רב כהן צדק על מנהג הישיבות בענין סליחות שאין מתחיל בר"ח אלול. וכן ידוע מנהג אשכנז שאין סליחות מר"ח אלול. ופירשו כי האומרים שאין סליחות באלול היינו המשך מדברי הרא"ש לענין שופר כי אלול עובר התעוררות ויראה, ולא תשובה, ולכן סליחות לתשובה אין מתחיל בר"ח אלול.

(וע"ש בשו"ע לקום באשמורת מר"ח אלול ולומר סליחות, וברמ"א שאין אנו נוהגים אלא מיום א' דסליחות.)

וע' להורות נתן מועדים ח"ה רכ"ד בשם גאב"ד פאפא זצ"ל דמ"מ אנו צריכים להתמיר לשו"ע עכ"פ לקום באשמורת אף אם אין סליחות. וכע"ז ב"ר משה פ' שופטים עמ' קל"ב.

וע' ס' היראה להכין כבר מאול, אבל בשע"ת ב' י"ד כתב מר"ה. ולכא"ה הם ב' שיטות השו"ע ורמ"א כנ"ל. ובס' היראה הנ"ל הביא משנכנס אב ואח"כ משנכנס אלול.)

והנה סליחות לפי השו"ע מר"ח אלול, הוא משום מ' יום לפני יו"כ, ע' ר"ן, ולפי הרמ"א ור"ן הוא מיום א' לפני ר"ה, והוא מדין ביקור לפני ר"ה ד' ימים וכו'.

וא"ש דאשכנזים מוסיפים בער"ה כי לדעתם המחייב הוא ר"ה והוא העיקר.

ולפי הרמ"א לכא' סליחות אחר ר"ה מדין אחר וע' שע"ת הנ"ל. וע' רמב"ם פ"ג מתשובה ה"ד להוסיף תחנונים בבקר בעש"ת. ונראה דא"ש לפי הרמ"א, ולכן סליחות לפני ר"ה אין מחייב אחר ר"ה.

ולדבריהם נראה דסליחות בעש"ת לא שייך לסליחות שלפני ר"ה.

(ויש נוהגים באמת שאומרים סליחות עד יום י"ג מדות ואחר זה עד יו"כ אין סליחות. וא"ש לפי הנ"ל שהוא מדין להוסיף תחנונים, וכנראה י"ג מדות הוא שיא ההוספה ואין להוסיף עליו.)

כה תברכו את בני ישראל אמור להם (ו, כג)

וצ"ב: מדוע הברית וקבלת האלות הכרחיות לקיום האומה? אלא שבהמשך הפסוקים נאמר "פן יש בכס איש או אשה וגו', והיה בשמעו את דברי האלה הזאת וגו' ומחה ה' את שמו" וגו'. מבואר שללא קבלת הברית והאלות יאמר האדם שהכל מצד הטבע, והיינו "שלוש יהיה לי כי בשרירות לבי אלך". כדי למנוע תהליך טבעי זה הוצרך הקב"ה לכל הטורה הזה בברית ובאלות. ואחרי כל זה מזהירה התורה ואומרת שאם ימצא איש או משפחה שלמרות הכל יאמרו "שלוש יהיה לי", הם ייענשו בעונש חמור שלא יאבה ה' סלוח להם וימחה אותם מתחת השמים.

שמיעת הברית והאלות הועילה אמנם לאותו דור, אך מה נעשה אנחנו וכל הדורות שלא זכינו למעמד הנשגב ההוא, כיצד נבטל מחשבת "שלוש יהי לי"? צ"ל שהעצה היא להתבונן לראות ולהבין כאילו שמענו וראינו את האלות והברית. כמו"כ עלינו להתבונן בענייני שכר ועונש, לעיין בקללות התוכחה שהתקיימו במשך הדורות מחורבן הבית עד היום. ולעומת צרות רבות אלו שהן בבחינת ברגע קטן עוזבתין, קיימת התקוה של ובחסד עולם ריחמתין, ונורא ההבדל בין רגע קטן לחסד עולם - נצח ללא גבול. התבוננות זו תרחיקנו ממשבת "שלוש יהיה לי".

מ"ן המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצוק"ל

והיה בשמעו את דברי האלה הזאת והתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי כי בשרירות לבי אלך (כט, יח)

לכאורה צריך היה להיות שכל שמתקרבים לראש השנה יגברו וילכו היראה והפחד מאימת הדין, אך במציאות נראים הדברים להיפך, בעוד שבתחילת אלול ניכרת אצל רבים התחזקות מסוימת בתורה ובתפילה, אך במשך הזמן משתלט הרפיון עלינו. הסיבה לכך היא ההרגל, ואם כן יתכן שעד שנגיע לראש השנה נתקרב לגמרי ולא נחוש כלל את יום הדין.

קריירת זו נובעת מהמחשבה "שלוש יהיה לי", שאינו חושש כלל מהדין, כהמון העם שאצלם ראש השנה הוא יום טוב כשאר ימים טובים ואינם יראים מהדין כלל, כי בטוחים המה בעצמם.

איתא בפרשה "אתם נצבים היום כלכם" וגו', העם כולו, מנער ועד זקן ונשים נאספו ובאו כדי "לעבור בברית ה' אלקיך ובאלתו". ומבואר ברש"י (פס' יב) שהמטרה באסיפה זו הייתה "למען הקים אותך היום לו לעם והוא יהיה לך לאלקים", משמע שללא הברית וקבלת האלות אין קיום לעם ישראל ואין ה' לו לאלקים.

את ימי הדין עוברים באמירת 'בוקר טוב'

סיפר הגאון רבי מיכל יהודה לפקוביץ זצ"ל, ראש ישיבת פוניב' לצעירים, ששמע מהגאון רבי מאיר שפירא מלובלין זצ"ל ראש ישיבת חכמי לובלין, אשר זכה לשמוע שיחות מהסבא מסלבודקא הגה"צ רבי נתן צבי פינקל זצ"ל: פעם בחודש אלול דיבר הסבא מסלבודקא בכל שיחותיו על עומק חומר מעשה האדם כי הוא נורא מאד, וכי איך שייך שנוכל לעמוד בדין של ראש השנה?! ועד כדי כך הטיל הסבא זצ"ל פחד על השומעים עד שקראו לאותו חודש אלול "אלול השחור".

ובליל ראש השנה, אף על פי שהיה נוהג תמיד ה"סבא" שלא לומר שיחה, באותה שנה ניגש לומר שיחה גם כן בדרך זו, וביתר חריפות.

בסיום אותה שיחה אמר ה"סבא": ואיך אפשר לעבור את ימי הדין? רק בשחוק על פניו! באמירת "בוקר טוב", ובהקדמת "בוקר טוב", ואופני קירוב לבבות ודברי עידוד לאלו הזקוקים לזה. רק כך יכולים לעמוד בדין של ראש השנה ולזכות בדין, והיינו עדי ימי מידות טובות להתייחס לכל אחד ביחס של כבוד.

לקראת ימי הסליחות

פן יש בכס איש או אשה או משפחה או שבט אשר לבבו פונה היום מעם ה' א' ללכת לעבד את אלהי הגוים ההם וכו' לא יאבה ה' סלח לו כי אז יעשם אף ה' ונקנאתו באיש ההוא ורבעה בו כל האלה הכתובה בספר הזה.

הנה בספר היקר ברכת אי"ש על התורה כתוב לבאר הפסוק הזה בטוטו"ד ע"פ המובא ברש"י בתחילת התורה הק' עה"פ בראשית ברא אלקים שבתחילה עלה במחשבה לבראותו במידת הדין וראה שאין העולם מתקיים והקדים מדת רחמים ושתפה למדת הדין והיינו דכתיב ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים. והדבר צריך ביאור איזה שותפות הוא זה בין רחמים לדין.

והביאור בזה מובא במסילת ישרים פ"ד שכתב שם את חומר מדת הדין שכל האומר הקב"ה ותרו יותרו חיו כי כל מחשבה דיבור ומעשה של כל אחד עולה על המשקל כשדנין אותו וכמו שכתוב בקהלת י"ב כי את כל מעשה האלקים יביא במשפט על כל נעלם אם טוב ואם רע. ואם תאמר א"כ מדת הרחמים למה היא עומדת כיון שעל כל פנים צריך לדקדק על כל דבר.

וממשיך המסילת ישרים וכותב ודאי מדת הרחמים קיומו של עולם ואעפ"כ אין מדת הדין לוקה. וביאור דבר זה הוא כי לפי מדת הדין היה מן הראוי שהחוטא יענש מיד תכף לחטאו בלי המתנה כלל. ומה עוד שמדת הדין היה גם מחייב שהעונש יהיה בחרון אף כראוי למי שממרה הבורא יתב'. ודבר שלישי היה מדת הדין מחייב שלא יהיה תיקון לחטא כי אין יתקן האדם את אשר עות והחטא כבר נעשה. הרי שרצח, הרי שנאף, אין יכול לתקן.

אמנם מדת הרחמים היא הנותנת הפך לשלשה דברים אלו. דבר ראשון שינתן זמן לחוטא ולא יחד מן הארץ מיד. דבר שני שהעונש עצמו לא יהיה עד לכלה ודבר שלישי שתנתן לחוטאים החסד הגמור שעל ידי תשובה תחשב עקירת הרצון כעקירת המעשה.

שלשת האופנים של רחמים אינם מכחישים את מדת הדין לגמרי, ועדיין מדת הדין פועלת להביא למשפט כל מעשיו של החוטא אלא שעל ידי מדת הרחמים הקב"ה מתנהג עם דרכי חסד להקל על החוטא.

וכתב עוד בספר הנ"ל לבאר הכתוב והוא רחום יכפר עון והוא שהקב"ה הוא קל רחום ומכיון שכן יכפר עון היינו שע"י תשובה יחשב עקירת הרצון כעקירת המעשה ויכול החוטא לתקן את אשר עות. ומה עוד שע"י שהוא רחום לא ישחית ר"ל מיד אלא והרבה להשיב אפר שלא יענש מיד. והדבר השלישי הוא שע"י שהוא רחום, לא יעיר כל חמתו כי כשמעניש אינו מעניש עד לכלה.

ולפי זה מובן הפסוק בפרשת נצבים שהתורה הק' מתארת את האיש או האשה, המשפחה או השבט אשר פונה מעם ה' לעבוד עבודה זרה באמרו שלום יהיה לי כי בשרירות לבי אלך. עליו הכתוב אומר שלא ירצה הקב"ה להתנהג עמו במדת הרחמים ועל כן לא יזכה בשלשה ענינים האלו אשר כל אחד זוכה. והינו כי אז, ר"ל תיכף, יעשן ה' באף וקנאה על האיש ההוא. ועוד לא יאבה ה' סלח לו והדבר השלישי היינו ורבעה בו כל האלה ר"ל עם כל חומר הדין.

...

תנן בפ"ק דראש השנה בארבעה פרקים העולם נדון וכו' בר"ה כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון. ובגמ' שם דף י"ח מאי כבני מרון, הכא תרגימו כבני אמרנא ופרש"י ככבשים שמונין אותן לעשר ויוצאים זה אחר זה בפתח קטן שאין יכולין לצאת כאחת. ריש לקיש אמר כמעלות בית מרון ופרש"י הדרך קצר (ר"ל צר) ואין שנים יכולין לילך זה בצד זה שהעמק עמוק משני צידי הדרך ורב יהודה אמר שמואל כחיילות של בית דוד ופרש"י וכך היו מונין אותן יוצאים זה אחר זה בצאתם למלחמה ע"כ.

העולה מדברי רש"י לכל הפירושים הוא שכוונת התנא במה שאמר כבני מרון הוא שהולכין ישראל בדין זה אחר זה ולא כולם בבת אחת. ותמה מרן ר' איצ"לה פטרבורגר זצ"ל הרי כל ענין של משל הוא להסביר דבר הנמשל שהוא קשר להדין. ואילו כאן הנמשל הוא ברור מאד ומי אינו יודע מהו זה אחר זה. ותו קשה מה באמת הנמשל אשר נחלקו האמוראים לבאר. ותו קשה למה באמת אין הקב"ה דן

אותם כאחר והרי הוא כל יכול יתב' ומה חסר לו שאינו דנם כאחד.

ולבאר זה הקדים מרן הגר"י זצ"ל את מאמרו של רב חסדא שם בגמ' ה' מלך וציבור מלך נכנס תחילה פירוש, כשהקב"ה דן את מלך ישראל וגם את הציבור נכנס המלך ראשון לדין ואח"כ הציבור ובטעמא דמילתא איתא התם משום שכשהקב"ה רואה ח"ו ריבוי עונותיהם של הציבור זה גורם לחרון אף אצל הקב"ה ואין הוא רוצה לדון את המלך כשיש חרון אף בגלל הציבור. ואע"פ שגלוי וידוע לפני הקב"ה עונותיהם של ישראל גם כשהמלך נכנס קודם, מ"מ סידר חכמתו יתב' שיהי' מלכותא דרקייע כעין מלכותא דארעא, ובמלכותא דארעא זהו הסדר הנכון.

וכשם שהמלך נכנס קודם לדין, כן גם כשהקב"ה דן את כל העולם, כל מי שהוא קודם לדין יש לו גם את המעלה הזאת, היינו שדנין אותו לפני שיש חרון אף. וכל מי שמאוחר לדון הרי זה חסרון עבורו שמגיע תורו לדין אחרי שכבר יש כאן במידת מה, חרון אף.

ומעתה מבואר מה שחידש התנא שהקב"ה דן את ישראל כבני מרון ר"ל כל אחד ואחד, זה אחר זה, ולא כולם בבת אחת, וזה חסד הבורא יתב' לתת למי שראוי לכך להיות נידון תחילה מקמי דליפוש חרון אף.

אלא שצריך עיון באיזה סדר יעמדו ישראל בזה אחר זה ואיך נקבע הדבר מי יהיה קודם לחברו ויזכה למעלה הזאת.

על זה ביאר ר' איצ"ל זצ"ל שיש שלשה אופנים איך לסדר כלל ישראל שיעמדו למשפט זה אחר זה. והשלשה אופנים מבוארים ע"י שלשה האמוראים שבאו לפרש לשון המשנה כבני מרון, ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי, וכמו שיתבאר.

הנה שלשה ספרים נפתחין בר"ה וצדיקים גמורים נכתבים ונחתמין לאלתר לחיים. יש צדיק שזכויותיו מרובין מעונותיו ובה זוכה לחיים. יש גם שעונותם מרובים ומ"מ נכת בונחתם לאלתר לחיים וזה ע"י איזה זכות שיש לו וצדיקים נכתבים ונחתמים לאלתר צדיק בדין זה וכמש"כ כאן הר"ן. גם יש מי שזוכה בדין לא ע"י איזה זכות אלא כי כן חנן לו הקב"ה.

הצדיקים שזכויותיהם מרובים, וזוכים בדין מכח עצמם, הם עומדין בדין זה אחר זה, כל אחד לפי ריבוי זכויותיו. ועליהם נתן התנא סימן כבני מרון היינו כבני אמרנא. טבע הצאן הסגורים בדיר וכשנפתח הדלת כולם נדחקים לפתח כדי לצאת ראשון. והצאן החזקים דוחקים את החלשים בצד ויוצאין ראשון, החזק כפי חזקו והחלש לפי חולשתו.

הצדיקים שעונותיהם מרובים וזוכים בדין ע"י איזה זכות אין עומדין בזה אחר זה מכח מעשיהם וחזקן. הראשון בתור לא נקבע כי אם ע"י שבא קודם. מי שבא קודם ע"י שהכין את עצמו בחדש הרחמים באלול. המשל לזה הוא הצאן העולים במעלות בית מרון ומי שהגיע קודם, עולה בהר קודם. זה ביאורו של ריש לקיש במה שאמר התנא כבני מרון.

הפירוש השלישי, שאמר רב יהודה אמר שמואל כחיילות של בית דוד שהמלך עומד וקורא לכל אחד ואחד וכך הם יוצאין זה אחר זה. והנמשל בזה שעומדים זה אחר זה רק מכת בפקודת המלך.

חסד גדול עשה הקב"ה לקבע סדר המשפט במלכותא דרקייע כמלך דארעא ובכך נתן לבריותיו דרך להיות מהראשונים לדין, כי כל שהכין את עצמו בעבודת ימי אלול נכנס לדין מקמי דליפוש חרון.

...

מתקרבים אנו לימי הסליחות ונשאר לנו ימים ספורים לעבודת והכנת אלול לימי הדין. יהי רצון שזוכה לסגולת ימים אלו להיות כלולים בזה שאמר הכתוב "והוא רחום יכפר עון ולא ישחית והרבה להשיב אפו ולא יעיר כל חמתו".

וזוכה יחד עם כל בית ישראל לכתיבה וחתימה טובה

Below is an English adaptation of this weeks' Parsha Preview which can be heard live every Wednesday at 2:15 PM

When It's Clear, It's Easy

Harav Hagaon Ahron David Shlita

In Parashas Nitzavim, the Torah states:

כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוה היום לא נפלאת הוא ממך ולא רחקה הוא. לא בשמים הוא ... כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו.

The Ramban sees this as a reference to the mitzvah of teshuvah. If so, the Torah is saying that teshuvah is not far away in the heavens, but is very close and easy for us to do.

R' Itzeleh Blazer, a key talmid of R' Yisrael Salanter, notes in Kochvei Ohr that we view teshuvah as something very difficult, so why does the Torah say that it's easy?

That's one question. Another question is asked by R' Leib Chasman in Ohr Yahel. How can the Torah raise the possibility that teshuvah is very far away, in the heavens or across the sea, and then conclude that no, it's right beside you? The hava amina and the maskana are worlds apart!

Perhaps R' Leib Chasman alludes to the following answer. The reason people assume that teshuvah is far away, difficult, and out of reach is that they are not clear what they are supposed to be doing and how they are meant to change. I want to change, they think to themselves, but I don't know how to change. Once a person knows clearly what to change, and that they must change, then it becomes easy.

This idea can address both of the above questions. Teshuvah is indeed difficult when you don't know how to do it, or when it's unclear what you're supposed to do. But once you know what to do, then it becomes easy.

R' Chaim Shmuelevitz smoked for many years. Actually, when I came to the Mir, the entire beis midrash was like a fog of smoke, which made it hard to breathe, until R' Beinish banned smoking in yeshiva. In 5725, R' Chaim realized that smoking is dangerous, and he decided to stop, as did R' Aryeh Finkel. At that time, R' Chaim said that previously, he had been an eved to cigarettes, and now he was a free man. R' Chaim commented that he still had half a pack of cigarettes in his drawer when he stopped, but he made the decision to stop and that was it.

Once a person knows clearly what he has to do, then it's easy to stop.

The Alter's Transformation

R' Chatzkel Levenstein, in a shmuess he gave in Mir (5712), told a story that happened with R' Yoizel, the Alter of Novardok. Originally, R' Yoizel was a flour merchant, and

once, when he was traveling on a train, he met R' Itzeleh Blazer. "You have to learn Torah," R' Itzeleh reprimanded R' Yoizel. "Why are you spending your life selling flour?"

"But I have to live," R' Yoizel protested. "How I will have parnassah?"

"And what will you do in the next world?" R' Itzeleh retorted.

Upon hearing these words, R' Yoizel immediately abandoned his flour business and went with R' Itzeleh, eventually becoming the Alter of Novardok and building an entire network of yeshivos.

He was able to do this because it was clear to him what he needed to do. When a person has clarity, and no doubts, he can do anything.

R' Chatzkel cites the Midrash that describes how a peddler once announced, "Who wants the sam chaim?" When a crowd gathered around him, he quoted the passuk *מי האיש מי האיש* *ההפץ חיים אהב ימים לראות טוב*. R' Yannai remarked that he had learned this passuk many times, but now it became clear to him that this is the prescription for life. The peddler made this idea clear.

We need to have clarity about what to do in life. For instance, we need to know clearly that we must come to davening early, in order to prepare for davening. If we do that, we'll get tremendous reward, and we'll see *siyatta d'Shmaya* in everything — business, learning, shidduchim, children, health. Everything depends on *tefillah*! Once it's clear to a person how important this is, he will make it a priority.

This powerful insight is implied in the passuk *כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו*. Get clarity as to what you have to do. Ask for *eitzos*, consult with *rebbe'im* and friends, and find out what you should be doing. Once it's clear what you have to do — to *chazzer*, to learn *halachah*, and so on — then teshuvah becomes easy, and you can do anything.

Hashem should help us to know clearly what we should be doing, and once it's clear to us, we'll do it.

We should all have a year of *berachah*, and *brius hanefesh u'brius haguf*. Hashem should give everyone children, shidduchim, *shalom bayis*, happiness, and *hatzlachah* in learning and in everything.